

Tabuľa č. 3 Bojnické travertíny

Bojnické travertíny patria medzi najväčšie na Slovensku. V oblasti Bojníc sú štyri ložiská z obdobia starších štvrtohôr (pleistocénu), Hradná kopa na ktorej je postavený bojnický zámok, Prepoštská jaskyňa pod farou, okolie bojnického cintorína a travertíny v polohe Úboče v Dubnici.

Ložisko Úboče v Dubnici leží zo všetkých bojnických travertínov najvyššie a dnes už nemožno zistiť, kde tryskali pôvodné pramene. Na základe nálezov rastlín a živočíchov v jednotlivých vrstvách travertínov môžeme sledovať zmeny prírodných pomerov pri striedaní sa ľadových a medziľadových dôb v štvrtohorách.

Travertín je chemická usadená hornina, má bielu až žltkastú farbu. Travertíny sa môžu tvoriť z minerálnych, často teplých vôd tak aj z normálnych studených vôd vytekajúcich z vápenatých hornín. Mineralizovaná voda sa dostáva zlomami na povrch, uvoľňuje sa oxid

uhličitý a okolo prameňov sa vylučuje vápenec. Proces urýchľujú rastliny a rôzne mikroorganizmy. Travertín je pevná, často pórovitá hornina. Horniny polopevné, prípadne sypké sa nazývajú penovce alebo penovcové piesky. Ich vznik je viazaný na pramene a ramenné potoky (miestny názov vápenné tufy).

Biele penovce obsahujú množstvo ulít vodných mäkkýšov, ktoré dokazujú, že sa tvorili v plytkých vodných nádržiach. Bojnické travertíny tvoria uzavretú skupinu, ktorá vznikla z jedného prameništ'a.

Mokrad' Pod grúňom

Lokalita sa nachádza na mokradných lúkach nazývaných Pod grúňom – Sedliská, severne od Bojníc v časti Dubnica. Patrí k posledným vodným a močiarnym biotopom v okolí Bojníc. Charakter lokality vyhovuje rôznym druhom obojživelníkov ako miesto na rozmnožovanie, ale aj na zimovanie. Z chránených druhov má najvýznamnejšiu funkciu pre Salamandru škvrnitú (*Salamandra salamandra*), ktorá má stále menšie možnosti na rozmnožovanie. Rozmnožujú sa tu aj ďalšie druhy ako sú rosnička zelená (*Hyla arborea*), Kunka žltobruchá (*Bombina variegata*) a ropucha obyčajná (*Bufo bufo*). Územie slúži aj ako zástavka pre rôzne druhy vtákov pri jarnej a jesennej migrácii v husto osídlenej a intenzívne poľnohospodársky využívannej krajine. Na základe zoologických výskumov bola na území zaznamenaná prítomnosť 58 druhov vtákov, 3 druhy plazov a 5 druhov obojživelníkov – medzi nimi podstatná časť ohrozených a chránených druhov.

V zimných mesiacoch tu hniezdi zákonom chránený vták Močiarnica tichá (*Lymnocyptes minimus*)

Výskyt biotopov a chránených druhov rastlín

Lokalitu "Pod grúňom" tvoria dva izolované porasty drevín. Zmiešaný porast je tvorený vrúbami (vrba biela, popolavá a krehká). V severnej časti, ktorá nadväzuje na lesný porast č. 451 C v LHC Prievidza je skupina stromov tvorená topoľom osikovým a v južnom poraste rastie skupina stromov tvorená jelšou lepkavou. Uvedené vlhkomilné druhy drevín v podraсте dopĺňa v severnej časti trst' obyčajná, ktorá zarastá existujúce prameniská. V menšej miere sa tu vyskytujú rôzne druhy ostríc a machorastov. Južná časť lokality je ruderalizovaná, v podraсте dominuje prhľava dvojdomá. Na základe zisteného druhového zloženia existujúcich biotopov konštatujeme, že nejde o biotopy európskeho alebo národného významu a nebol tu zistený výskyt chránených druhov rastlín. Vzhľadom na ruderalizáciu a odvodnenie južnej časti lokality sa z pohľadu druhového zloženia ako hodnotnejšia javí severná časť lokality na parcele 864.

výskyt chránených živočíchov

Výsledky monitoringu uvedenej lokality boli získané počas mapovania mokradí, v rokoch 1991 -2000. Mapovateľom fauny tejto mokrade je Ing. Vladimír Šrank. Zistených tu bolo 5 druhov obojživelníkov, 2 druhy plazov a 52 druhov vtákov. Monitoring mäkkýšov (Mollusca) je plánovaný na roky 2007-2008. Samozrejme, že spomedzi vtákov len niekoľko druhov tu hniezdi, viaceré boli zistené počas jarných a jesenných migračných presunov, jeden druh tu pravidelne hibemuje a široké spektrum túto lokalitu navštevuje počas hniezdenia ako napájadlo, pričom hniezdia v okolitých biotopoch. Z obojživelníkov boli zistené chránené druhy európsky aj národne významné. Z európsky významných sú to: kunka žltobruchá (*Bombina variegata*) a rosnička zelená (*Hyla arborea*), z národne významných: ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*), skokan hnedý (*Rana temporaria*) a salamandra škvmítá (*Salamandra salamandra*). Z plazov boli zistené 2 chránené druhy európskeho významu: užovka hladká (*Coronella austriaca*) a jašterica bystrá (*Lacerta agilis*), a jeden druh národne významný: užovka obojková (*Natrix natrix*).

Z nidifikantov (hniezdičov) patria k typickým zástupcom tejto lokality nasledovné druhy: trsteniarik spevavý (*Acrocephalus palustris*), kolibkárík čipčavý (*Phylloscopus collybita*), kolibkárík spevavý (*Phylloscopus trochilus*), slávik krovínový (*Luscinia megarhynchos*), penica slávikovitá (*Sylvia borin*) a penica čiemohlavá (*Sylvia atricapilla*).

Zoologicky a ornitologicky najhodnotnejším zistením je pravidelné zimovanie (hibemácia) močiarnice tichej (*Lymnocyptes minimus*) na tejto lokalite. Jedná sa o jednu z mála takýchto lokalít na území Slovenska.

Keďže mnoho ľudí nielen z Bojníc, ale aj z Prievidze si chodí do Dubnice naberať vodu, nechal som dňa 25. 1. 2007 vo VÚP Prievidza a. s. vykonať pre potrebu náučného chodníka v Dubnici rozbor vody z dubnických prameňov a priznám sa, že výsledky skúšky ma veľmi prekvapili nakoľko som si myslel, že je to iba „obyčajná voda“ – posúďte sami.

Voda z prameňa v lokalite pod grúňom

sírany (mg/l)	22,8 ± 2,0
sodík (mg/l)	0,7 ± 0,1
draslík (mg/l)	0,4 ± 0,1
horčík (mg/l)	24,0 ± 1,2
vápnik (mg/l)	62,2 ± 3,0
chloridy (mg/l)	3,2 ± 0,5
dusičnany (mg/l)	1,86 ± 0,18
dusitany (mg/l)	0,022 ± 0,008
amónne ióny (mg/l)	< 0,003

Voda z prameňa v lokalite pod futbalovým ihriskom v Dubnici

ukazovateľ	výsledok
sírany (mg/l)	24,0 ± 2,0
sodík (mg/l)	0,9 ± 0,1
draslík (mg/l)	0,4 ± 0,1
horčík (mg/l)	25,0 ± 1,2
vápnik (mg/l)	61,1 ± 3,0
chloridy (mg/l)	2,9 ± 0,5
dusičnany (mg/l)	1,49 ± 0,13
dusitany (mg/l)	0,020 ± 0,007
amónne ióny (mg/l)	< 0,003

Záverom by som touto cestou chcel poďakovať za vykonaný rozbor pánovi riaditeľovi VÚP Prievidza a.s. a Ing. Halmovi.

Aj takto to niekedy vyzerá v mokradi Pod grúňom